

การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตามแนวพุทธจริยศาสตร์ THE LIFE STYLES OF LAO KHRUNG PEOPLE ACCORDING TO BUDDHIST ETHICS

พิเชษฐ์ สมุทรวรานนท์*
บุญร่วม คำเมืองแสน**

วันรับ 20 / พฤษภาคม / 2565

ตรวจสอบ 24-30 / พฤษภาคม / 2565

ตอบรับ 16/ มิถุนายน / 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง 2. เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ 3. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชนและประชาชนชาวบ้าน ในเขตจังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดชัยนาท จำนวน 12 รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า

การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง นิยมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ประกอบอาชีพทำนาทำไร่และปลูกผักนานาชนิด และที่ทำจากเครื่องจักสานและการทอผ้าตีนจก เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เป็นเอกลักษณ์ของลาวครั้งไว้จำหน่ายที่ศูนย์เรียนรู้การทอผ้าตีนจกมีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชนเผ่าในวาระงานสำคัญต่างๆ เช่นงานบวช งาน

*ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail : Pichetsamut1963@gmail.com โทร. 092-963-2496

** รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail: boonruam.ka@mbu.ac.th

แต่งงาน ส่วนประเพณีที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ ได้แก่ การแห่ธงสงกรานต์ การไหว้ผีปูดหรือผีเจ้านาย หรือผีบรรพบุรุษ การฟ้อนรำตามแบบฉบับของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ชุมชนทำการฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

หลักพุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตเปรียบเสมือนเรือที่มีหางเสือ คอยประคับประครองให้ถึงจุดหมายปลายทางได้ การปฏิบัติตามหลักจริยศาสตร์ทำให้เกิดความสงบสุขของชุมชน ความสามัคคี และความเจริญอย่างมั่นคง ได้แก่ศีล 5 กุศลกรรมบท 10 มรรคมีองค์ 8 เป็นต้น

การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชนเอาไว้ได้ โดยยึดหลักความกตัญญูตถเวทิตา และการปฏิบัติตามหลักของศีล 5 มีการไม่เบียดเบียนกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อยู่ในทำนองคลองธรรม พุดจามีประโยชน์ และไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดผิดกฎหมาย แม้ว่าในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปเพราะอิทธิพลของเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมได้สูญหายไปบ้างก็ตาม แต่ชุมชนก็มีการปรับตัวเองให้เข้ากับสมัยปัจจุบัน

คำสำคัญ : การดำเนินชีวิต, ลาวครั้ง, พุทธจริยศาสตร์

Abstract

This research has the following objectives: 1. to study the lifestyles of Lao Khrang ethnic group, 2. to study Buddhist ethics, and 3. to analyze the lifestyles of Lao Khrang ethnic group according to Buddhist ethics. The populations in this research were 12 community leaders and the local learned in Nakhon Pathom province, Suphanburi

province, Uthai Thani province and Chainat Province.

The research results were found that:

Lifestyles of Lao Khrang ethnic group are to live together in group, work in farming and growing a variety of vegetables and plants for wicker-work and weaving. The unique garments of Lao Khrang are available for sale at Tin Jok weaving Learning Center. Lao Khrang people usually wear their tribal costumes during important events, such as ordination, wedding, etc. The conserved traditions include Songkran flag parade, ancestors' spirit worship, master ghost worship, and tribal traditional dance.

Buddhist ethics is the key to life. Life is similar to a rudder of boat that can support the boat to reach its destination. To follow the ethic principles; the Five Precepts, the Tenfold Way of Good Action and the Eightfold Path, can create peace, happiness, and prosperity of community.

Lifestyles of Lao Khrang ethnic group according to Buddhist ethics can still maintain important cultures and traditions of the community based on gratitude and the Five Precepts. They are non-violent, help each other, follow their traditional principles, say the truths and not concerned with drugs and illegal materials. Even now technology has influence to their ways of life and causes some traditional cultures disappear, but Lao Khrang people can adjust themselves to the changes.

Keywords : Lifestyles, Lao Khrang, Buddhist Ethics.

บทนำ

ประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่ร่วมกันมากมายหลายเชื้อชาติ เช่น มอญ เขมร จีน อินเดียและลาว เป็นต้น แม้กระนั้นก็ยังมียุทธศาสตร์ชาติพันธุ์อีกหลายกลุ่มโดยที่แต่ละกลุ่มจะมีการดำเนินชีวิตและปฏิสัมพันธ์กันกับกลุ่มชนที่อยู่ใกล้เคียงแวดล้อมตนกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลายดังกล่าวล้วนต่างมีประวัติความเป็นมา มีสภาพทางสังคมวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันไป รวมทั้งชนชาวไทยกลุ่มที่เรียกตนเองว่า“ลาวครั้ง”หรือ“ลาวครั้ง”ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่บริเวณแถบจังหวัดภาคกลางกลางของประเทศไทยมีประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์ชัดเจนมีสภาพทางสังคมและประเพณีวัฒนธรรมสัมพันธ์กันกับคนไทยเป็นอย่างมาก

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในประเทศไทยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งชุมชนกระจายอยู่หลายท้องที่ด้วยกันส่วนมากจะอยู่ในท้องถิ่นของจังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด นครราชสีมา พิษณุโลกชัยนาท ลพบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และชลบุรีเป็นต้นลาวครั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติสืบทอดเชื้อสายของชาวลาวที่อพยพมาจากอาณาจักรเวียงจันทน์และหลวงพระบางโดยบรรพบุรุษได้อพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์พร้อมกับลาวกลุ่มอื่น ๆ เข้ามายังประเทศไทยด้วยเหตุผลทางการเมืองและเป็นเชลยศึกยามสงคราม ชาวลาวครั้งหรือลาวครั้งนี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีวัฒนธรรมความเชื่อและประเพณีของชาวลาวครั้งที่ยังคงรักษาไว้สืบต่อกันมายาวนาน

หลักจริยศาสตร์เป็นหลักการดำเนินชีวิต

ที่สำคัญทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก เนื่องจากสภาพทางสังคมของแต่ละชุมชนนั้นมีความแตกต่างกันให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างผาสุก จริยศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด สิ่งไม่ควรเว้น สิ่งไม่ควรทำ หรือศาสตร์ที่ว่าด้วยศีลธรรม หลักศีลธรรม กฎที่ว่าด้วยความประพฤติและพฤติกรรมศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะอยู่ในคำสอนของศาสนานั้นเอง จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือมากที่สุดก็จะมีศาสตร์เหล่านี้เช่นกัน เรียกว่า“พุทธจริยศาสตร์” หลักจริยศาสตร์ตามแนวของพระพุทธศาสนา สามารถตีความได้สองลักษณะ ดังนี้ คือ1) ความหมายตามรูปศัพท์หมายถึง สภาพทางศีลธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา หรือถ้าจะกล่าวให้ชัดเจนหมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วย ความดี ความชั่ว อะไรผิด อะไรถูก อะไรควร อะไรไม่ควร ซึ่งอันนี้เน้นเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสำคัญ และ 2) ถ้าหากกล่าวโดยความหมายการนำมาใช้ หมายถึงลักษณะการใช้ในชีวิตประจำวัน ก็คือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตหรือวิถีทางของการใช้ชีวิตเป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติ เฉพาะกลุ่มคนหรือบุคคลในสถาบันต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าหลักทั้งสองอย่างจะไม่แตกต่างกัน สำหรับหลักพุทธจริยศาสตร์ของไทยมีปรากฏขึ้นหลังจากพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาที่ดินแดนนี้ กลุ่มหรือชุมชนของคนไทยในอดีตกาลจึงได้รับหลักดังกล่าวไว้สำหรับดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกัน หลักการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อยู่ร่วมกันของไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดในการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยศาสตร์เป็นหลักร่วมกันกับความเชื่อและวิธีคิดดั้งเดิม การดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละชนเผ่าที่แตกต่างกันมีการพัฒนา สืบทอดต่อเนื่องกันมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึง

ปัจจุบันแม้เราจะพบว่ยังมีปัญหาอยู่บ้างก็ตาม แต่เนื่องจากในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่จะดีหรือไม่ดีของชุมชนขึ้นอยู่กับแนวทางการแก้ปัญหาที่เรียกว่าวิธีการแก้ปัญหาแบบพุทธเน้นในหลักธรรมและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ซึ่งพระพุทธศาสนามองว่าปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นเริ่มที่จิตใจของคนมากกว่า

การแก้ปัญหานั้น ทางพุทธจริยศาสตร์จะเน้นเนื้อหาพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและจิตใจของเขาโดยตรงส่วนปัญหาทั่วไปของชุมชนนั้นต้องดูสิ่งแวดล้อมของชาติพันธุ์ว่ามีธรรมเนียมประเพณีต้องปรับปรุงให้เข้ากับกฎระเบียบของบ้านเมืองจึงจะดำรงอยู่ต่อไปได้ เช่น ตั้งอยู่ในเบญจศีลเบญจธรรมซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีความผูกพันกับชุมชนจนกลายเป็นความสามัคคีในการดำเนินชีวิตในชุมชนและที่สำคัญคำสอนของพระพุทธศาสนายังเป็นแหล่งของประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งเพื่อสามารถเสริมสร้างการดำรงชีพของชาติพันธุ์ตนเอง การนับถือพระพุทธศาสนาที่สำคัญต้องดำเนินตามหลักทางพระพุทธศาสนาเช่น ดำเนินตามหลักศีล 5 ธรรม 5 กุศลธรรมบท 10 เป็นต้นซึ่งเป็นหลักของพุทธจริยศาสตร์โดยตรงทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นประโยชน์ต่อชาติพันธุ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่ง
- 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์
- 3) เพื่อวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งตามแนวพุทธจริยศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักเพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1) สืบค้นข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมคัมภีร์อื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

2) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความงานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป แหล่งข้อมูลที่สำคัญคือ หอสมุดแห่งชาติ, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, หอสมุดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, หอสมุดชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี, หอสมุดคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล และหอสมุดบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้มาจากข้อที่ 1 มาทำการแยกแยะ จัดประเภท ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่วิจัย

2) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 ด้วยการวิเคราะห์ อธิบายความและตีความให้ความหมายตามความเหมาะสมกับเนื้อหาของการวิจัย

3) วิเคราะห์พร้อมทั้งเสนอแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งในประเทศไทยตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ประกอบทัศนะของผู้วิจัยต่อไป

ชั้นนำเสนอผลงานการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตามแนวพุทธจริยศาสตร์นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีแบบบรรยายวิเคราะห์วิเคราะห์ในเชิงคุณภาพตามความเหมาะสมแก่เนื้อหาในบทความต่าง ๆ ตามลำดับ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตามแนวพุทธจริยศาสตร์นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดวิธีการตัดสินใจทางจริยศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นปทัฏฐานต่อการวิจัย ซึ่งในที่นี้ ผู้วิจัยนำมากล่าวโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (ทิศทางพัฒนาในอนาคต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546หน้า 68) ได้อธิบายหลักความสัมพันธ์ของมนุษย์กับศีลไว้ โดยสรุปว่า พระพุทธศาสนามองมนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องศึกษามนุษย์จะมีชีวิตที่ดีงามได้จะต้องมีการฝึกฝนและต้องศึกษาสิกขาบททั้ง5หรือเรียกว่าศีล5ซึ่งไม่ใช่ข้อบังคับแต่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกฝนพัฒนาตนเพื่อให้มีชีวิตดีงามยิ่งขึ้นซึ่งท่านเห็นว่าศีล5เป็นข้อปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีงามและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์

พุทธทาสภิกขุ, (สันติภาพของโลก. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. 2536 หน้า 56) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามแนวทางศีล 5 พบว่า การปฏิบัติตามหลักศีล 5 เป็นแนวสร้างและรักษาสันติภาพอย่างแท้จริง เพราะเป็นการกระทำ การพูดและการคิดที่เป็นไปเพื่อความปรกติ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาโกลาหลวุ่นวายหรือวิกฤตการณ์ใด ๆ จึงเรียกว่ามีสันติภาพ และ

ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของศีลต่อสันติภาพ โดยมีเนื้อหาสรุปว่า ศีล 5 เป็นมนุษยธรรม ซึ่งจัดเป็นรากฐานของสันติภาพถึงแม้ว่าท่านจะเห็นว่าศีล 5 เป็นรากฐานของสันติภาพก็ตาม

จรรยา ลีลา, (หลักการพัฒนาชีวิตตามแนวพุทธจริยศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2535หน้า 45) ได้กล่าวถึงเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมุมมองของพุทธจริยศาสตร์ว่า หมายถึง “ข้อที่ควรประพฤติปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์ ต่อการดำเนินชีวิตไปตามหลักของ ไตรสิกขา ตามหลักของประโยชน์ 3 ประการ ตามหลักของมงคล 38 ประการและการพัฒนายังมี ความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตคือจากผู้ไม่รู้ไปสู่ความเป็นผู้มีปัญญา โดยอาศัยข้อที่ควรปฏิบัติและ ต้องปฏิบัติอย่างถูกวิธีด้วย ผลจากการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีจึงเกิดขึ้นมาได้ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพของ ชีวิต เมื่อกล่าวโดยรวบรัดแล้วจึงหมายถึง การดำเนินชีวิตตามหลักของไตรสิกขา การดำเนินชีวิตตาม หลักของประโยชน์ 3 ประการ หรือการดำเนินชีวิตตามหลักของมงคล 38 ประการ

วศิน อินทสระ, (พุทธจริยศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์ทองกวาว, 2541 หน้า 1) กล่าวว่าจริยศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่ทำให้คนใจสูงมีจิตใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีความประพฤติดี เว้นสิ่งที่ควรเว้น ทำสิ่งที่ควรทำ แสวงหาคำตอบว่าอะไรดีอะไรชั่ว วิเคราะห์เบื้องหลังแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ว่า เขาประพฤติเช่นนั้น ๆ เพราะอะไร มีอะไรอยู่เบื้องหลังแห่งการกระทำของเขา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยันต์สีปกระพันธ์), (บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา

และปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2555) ได้วิจัยเรื่อง “บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน” รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบันมีความแตกต่างจากคนไทยในอดีตเนื่องจากปัจจัยหลายอย่างเช่นเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อให้เท่าทันกับ โลกาภิวัตน์ที่เคลื่อนไปอย่างรวดเร็วสิ่งเหล่านี้สร้างความเจริญให้กับคนไทยในด้านวัตถุอย่างต่อเนื่องแต่กลับสร้างความเสื่อมถอยทางด้านจิตใจซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเชิงจริยธรรมมากมายในการดำเนินชีวิตของคนไทยสังคมปัจจุบันในทุกกลุ่มอาชีพและหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตสามารถแบ่งออกเป็น 3 ชั้นคือ 1) พุทธจริยศาสตร์ระดับต้นได้แก่หลักเบญจศีลและเบญจธรรม 2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลางได้แก่ศีล 8 และกุศลกรรมบถ 10 ประการและ 3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูงได้แก่มรรคมีองค์ 8 ส่วนการบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยสังคมปัจจุบันสามารถทำได้โดยนำหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับต้นมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลทั่วไปได้แก่นักเรียน-นักศึกษา, ครู-อาจารย์, ข้าราชการ, นักธุรกิจและนักการเมืองนำหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับกลางมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมได้แก่แม่ชีและอุบาสกอุบาสิกาและนำหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับสูงมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มบรรพชิตได้แก่พระภิกษุและสามเณร

จิตกวี กระจ่างเมฆ, (อนุรักษ์และสืบทอดภาษาถิ่น: ภาษาลาวครั้งอำเภอดอนตูมจังหวัดนครปฐม”. วารสารวิชาการและวิจัยมทร.พระนครสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2560) ได้ศึกษาเรื่อง “อนุรักษ์และสืบทอดภาษาถิ่น: ภาษาลาวครั้งอำเภอดอนตูมจังหวัดนครปฐม” ได้กล่าวว่า การ

ถ่ายทอดสืบทอดและการคงอยู่ของภาษาถิ่นลาวครั้งในปัจจุบันเกิดจากการเรียนรู้จากพ่อแม่ปู่ย่าตายายและผู้อาวุโสโดยตรงจากการใช้ชีวิตประจำวันฟังการสื่อสารจนเกิดความคุ้นเคยการได้ลงมือทำตามเลียนแบบและสอนให้ทำตามการอนุรักษ์สืบทอดภาษาถิ่นควรส่งเสริมฟื้นฟูและส่งต่อภาษาถิ่นให้คนรุ่นใหม่ช่วยกันอนุรักษ์ให้ภาษาคงอยู่คู่กับชุมชนลาว

รัตนาพร เศรษฐกุล, (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การคงอยู่และการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท กรณีศึกษาหมู่บ้านในตำบลบวค่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลวิจัยพบว่า ชาวยองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในล้านนามากกว่า 200 ปี ลักษณะทางสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ คล้ายคลึงกับชาวยวนของล้านนา เอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เด่นชัดคือ ภาษายอง ซึ่งมีสำเนียงที่แตกต่างจากชาวยวนอย่างเห็นได้ชัด ชาวยองคงสภาพความเป็นเกษตรกรอาศัยอยู่ในสังคมชาวนามานาน จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยรัฐบาลกรุงเทพและการเข้ามาของระบบทุนนิยมตะวันตก ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมชาวยองอย่างช้า ๆ สืบเนื่องมาจากระบบการปกครองแบบใหม่ ระบบการศึกษาแบบใหม่ที่ควบคุมโดยรัฐบาลระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการค้าขายมากขึ้น ทำให้ชาวยองรับเอาความทันสมัยและวัฒนธรรมของกรุงเทพและตะวันตกมากขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มมีวิถีชีวิตที่ผิดแผกแตกต่างไปจากบรรพบุรุษ ประกอบกับที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้เมืองเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพในด้าน อื่น ๆ เพราะปัญหาของการประกอบอาชีพทางการเกษตรไม่สามารถให้รายได้เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้ชาวยองพยายามที่จะปรับเปลี่ยน

ตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวยองด้วย ในขณะที่สังคมและวัฒนธรรมชาวยองปรับเปลี่ยนไปตามกระแสของยุคสมัย แต่ก็ยังมีพลังของท้องถิ่นที่ยังสามารถชะลอการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน วัด ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในการธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตามหากชาวยองหนุ่มสาวไม่ได้หันมาสนใจที่จะอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรมของตนเองไว้ ก็คงยากที่จะเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษไว้ได้

เดโชพล เหมนาไลอย, (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2557) ได้วิจัยเรื่อง “สัมมาอาชีวะในพระไตรปิฎก” จากการศึกษาพบว่า นิยามของสัมมาอาชีวะที่สอดคล้องกับข้อมูลจากพระไตรปิฎกรวมทั้งคำอธิบายของคัมภีร์ชั้นรองอื่น ๆ และมีความครอบคลุมมากที่สุดได้นิยามที่ว่า สัมมาอาชีวะหมายถึงการเลี้ยงชีวิตด้วยกุศลกรรม คือกายสุจริต 3 วาจาสุจริต 4 เป็นเบื้องต้นตลอดจนมีความเพียรในการชำระขัดเกลากิเลสที่เนื่องด้วยการเลี้ยงชีวิตนั้นให้เบาบางลงเรื่อย ๆ จนกว่าจิตใจจะ “บริสุทธิ์” และ “ผ่องแผ้ว” ในที่สุตนิยามดังกล่าว ยังสอดคล้องกับการที่พระไตรปิฎกแบ่งสัมมาอาชีวะออกเป็น 2 ระดับ คือ สัมมาอาชีวะที่ยังมีอาสวะกับสัมมาอาชีวะที่ไม่มีอาสวะส่วนความสำคัญของสัมมาอาชีวะนั้นสามารถมองได้ 2 ระดับได้แก่ 1) สัมมาอาชีวะระดับธรรมหมายถึงสัมมาอาชีวะในฐานะที่เป็นองค์มรรคหนึ่งในมรรคมีองค์ 8 และในฐานะที่เป็นศีลซึ่งทำหน้าที่เป็นบาทฐานให้แก่สมาธิและปัญญา 2) สัมมาอาชีวะระดับวินัยหมายถึงสัมมาอาชีวะที่ทำหน้าที่เป็นกรอบกำหนดกายกรรมและวาจกรรมในการเลี้ยงชีพของบุคคลให้สุจริตและเพื่อประโยชน์แก่หมู่คณะกล่าวสำหรับภิกษุวินัยจรรย์

ความเป็นสัมมาอาชีวะเพื่อให้เกิดความครอบคลุมรอบด้านมากที่สุดควรพิจารณาทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แรงจูงใจของผู้ประกอบอาชีพ 2) ตัวอาชีพ 3) กระบวนการประกอบอาชีพและ 4) ผลจากการประกอบอาชีพ

สิงหนาท ประศาสน์ศิลป์, (การดำเนินชีวิตที่มีความสุขของข้าราชการพลเรือนวัยเกษียณตามแนวทางพุทธบูรณาการ, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2559) ได้วิจัย เรื่องการดำเนินชีวิตที่มีความสุขของข้าราชการพลเรือนวัยเกษียณตามแนวทางพุทธบูรณาการ ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของข้าราชการพลเรือนวัยเกษียณที่มีต่อสังคม เช่น ต่อครอบครัว ต่อการสนับสนุน และเผยแผ่ศาสนา และการดำเนินชีวิตของข้าราชการพลเรือนวัยเกษียณตามหลักทั่วไปในด้านการดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตนต่อครอบครัวและสังคม และกล่าวถึงปัญหาผลกระทบจากการเกษียณ ที่แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสังคมและจิตวิทยา ในส่วนองค์ความรู้ ได้แก่ BMS MODEL โดย B ย่อมาจาก Body Happiness หมายถึงสุขกาย M ย่อมาจาก Mental Happiness หมายถึงสบายใจ S ย่อมาจาก Spiritual Happiness หมายถึงไร้กังวล ซึ่งเป็นหลักการเพื่อให้ข้าราชการพลเรือนวัยเกษียณได้นำมาใช้ปฏิบัติเพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

วิไลวรรณ อาจารย์านนท์”, (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตร์ ศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2559) ได้ศึกษาคณะคุณิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการ 2 ด้าน คือ ความต้องการสุขกาย และความต้องการความสุขใจ และปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่มีความสุข

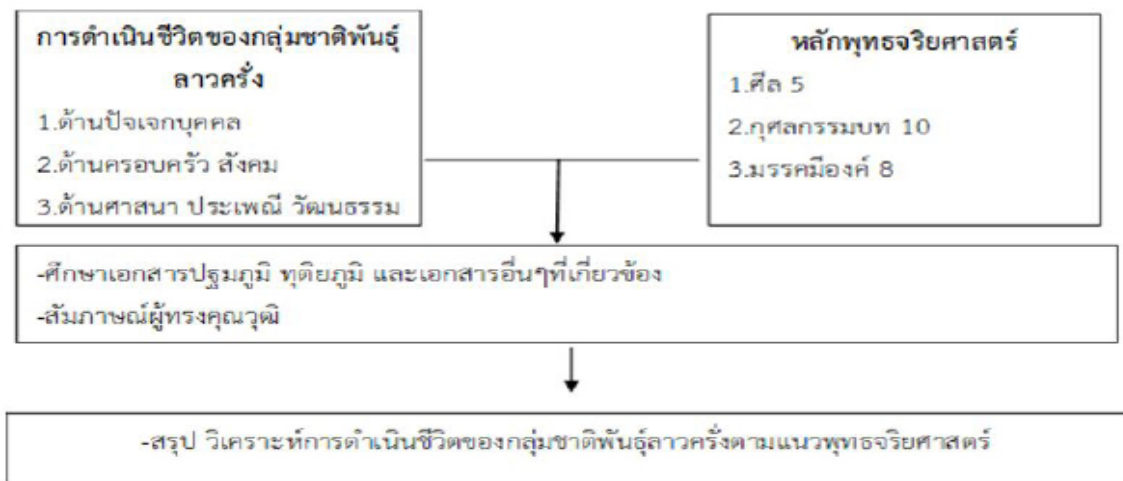
คือ อุปสรรคทางกาย และอุปสรรคทางใจ ในส่วนรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ผู้สูงอายุคาดหวังหลังวัยเกษียณ ได้จากการบูรณาการองค์ความรู้จากการศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรม และ 2) รูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้สูงอายุ เป็นคำย่อ GAPPSIDE

พระเสด็จ ฐิตสาสนโน (กุมภีโร) , (ศึกษาหลักพุทธปรัชญาเรื่องสันโดษเรื่องสันโดษที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน, ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2558 หน้า 10) กล่าวว่าวิถีการดำเนินชีวิตหมายถึงลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ พฤติกรรมในการเข้าสังคมพฤติกรรมในการบริโภคในการหาความบันเทิงการพักผ่อนหย่อนใจใช้เวลาว่างและการแต่งตัวล้วนเป็นส่วนประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตรูปแบบการดำเนินชีวิตจะถูกดำเนินเป็นอุปนิสัยเป็นวิธีประจำที่กระทำสิ่งต่าง ๆ ตามอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วนั้นผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยไว้ ดังนี้



แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัย ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งอาศัยข้อมูลจากเอกสารทั้งของราชการและเอกชน มาประกอบการวิเคราะห์และเรียบเรียง รวบรวมเพื่อสนับสนุนในการตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ปรากฏ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการการสำรวจสภาพสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน

สรุปเป็นข้อค้นพบ (Fact finding) ได้ว่าสภาพของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่บ้านที่แยกจากถนนใหญ่ สองข้างทางเป็นท้องทุ่งนาและไร่อ้อย เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมบ้างบางครั้งในฤดูน้ำหลากช่วงฤดูที่เว้นจากการทำนาชาวบ้านมีการปลูกผักนานาชนิดและนอกจากนั้นยังมีการทำการค้าขายเสริมรายได้ให้กับ

ครอบครัว มีทั้งผลิตภัณฑ์จากเครื่องจักสานและการทอผ้าตีนจก เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เป็นเอกลักษณ์ของลาวครั้งไว้จำหน่ายที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ณ หมู่บ้านแห่งนี้

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. ท่านเข้าใจหลักพุทธจริยศาสตร์อย่างไรบ้าง

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่าเป็นหลักปฏิบัติอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์ทุกคนทำตัวดี นำคำสอนมาประพฤติปฏิบัติเพื่อจะได้พบกับความสุขความสำเร็จของการดำเนินชีวิต

2. ท่านคิดว่าพุทธจริยศาสตร์มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างไรบ้าง

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่าหลักพุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตการดำเนินชีวิตเปรียบเสมือนเรือที่มีหางเสือคอยประคองให้ถึงจุดหมายปลายทางได้ การปฏิบัติตามหลักจริยศาสตร์ ทำให้เกิดความสงบสุขของชุมชน ความสามัคคี และความเจริญอย่างมั่นคง

3. การดำเนินกิจกรรมของชุมชนนี้เป็นอย่างไบบ้าง ในแต่ละด้านทำอย่างไร เช่น การเกษตร การค้าขาย

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า กิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในการทำเกษตร ทั้งทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงปลาก็มีบ้าง การค้าขายส่วนใหญ่จะเป็นการขายของชำในหมู่บ้าน และที่สำคัญคือ มีศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าฯ ทำให้ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้มากขึ้น

4. วัฒนธรรมของชุมชนนี้มีวัฒนธรรมประเพณีมีอะไรบ้าง แต่ละเรื่องมีอะไรบ้าง ทำอย่างไร

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่าวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ได้แก่ การทอผ้าตีนจก การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชนเผ่าในวาระงานสำคัญต่าง ๆ เช่นงานบวช งานแต่งงาน ส่วนประเพณีที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ ได้แก่ การแห่ธงสงกรานต์ การไหว้ผีปูดหรือผีเจ้านาย หรือผีบรรพบุรุษ วัฒนธรรมที่เด่นชัดของชุมชนลาวครั้ง ได้แก่ การฟ้อนรำตามแบบฉบับของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ชุมชนทำการฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

5. วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชนมีสิ่งสนับสนุนอะไรบ้าง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปเพราะอิทธิพลของเทคโนโลยีอย่างแพร่หลายทั้งด้านการสื่อสาร และด้านการเกษตรที่ชุมชนนำมาใช้ ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมได้สูญหายไป เช่น การเกี่ยวข้าว วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปให้เห็นได้ชัดเจนคือ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย การไหว้เจ้าที่ด้วยค่านิยมภายนอกที่หลั่งไหลเข้ามาทำให้ชุมชนมีการปรับตัวเองให้เข้ากับสมัยปัจจุบัน นอกจากนั้นก็จะมีด้านการศึกษา ด้านการคมนาคม และที่สำคัญนโยบายของรัฐที่สนับสนุนส่งเสริมระบบทุนนิยม ทำให้มีร้านค้าสะดวกซื้อมากยิ่งขึ้น

6. ท่านใช้หลักพุทธจริยศาสตร์อะไร บ้างในการดำเนินชีวิต

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า ชุมชนแห่งนี้มีการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักของศีลธรรมในการอยู่ร่วมกัน จึงทำให้ไม่มีการลักทรัพย์เกิดขึ้น นอกจากนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือ ความกตัญญูกตเวทิตของคนในชุมชนโดยการเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกับป่า กับภูเขา ทะเล แม่น้ำ

ที่ทำให้เกิดห่วงโซ่อาหารหรือระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติที่สำคัญ ทำให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ส่วนที่ 3 ข้อค้นพบที่ได้จากการลงภาคสนาม

สรุปเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน (Grounded Theory) ได้ว่า การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตามแนวพุทธจริยศาสตร์ให้ยั่งยืนได้นั้น ประเด็นที่ต้องสนับสนุนและปลูกฝังคือผู้นำชุมชนจะต้องมีแผนและนโยบายที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่องให้กับคนในชุมชนและเยาวชนมองเห็นถึงความสำคัญ โดยสนับสนุนเข้ารับการอบรมเรียนรู้วิถีชุมชนในท้องถิ่นตนเองและท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เห็นความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นนอกจากนี้ชุมชนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาประวัติชีวิตของผลงานผู้นำชุมชน

ผลการศึกษาประวัติชีวิตของผลงานผู้นำชุมชนผู้วิจัย สามารถสรุปเป็นค้นข้อพบ (Grounded Theory) ได้ว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อการอนุรักษ์ สืบสาน และสานต่อ การดำเนินชีวิตทั้งทางด้านวัฒนธรรมประเพณีได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้ที่ชุมชนให้การยอมรับและนับถือ โดยเฉพาะพระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ร่วมกันเสียสละทั้งแรงกายแรงใจทุนทรัพย์ในการดำเนินการในทุก ๆ ด้าน ทำให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชนรุ่นหลังและยังสร้างเศรษฐกิจรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยดัง

กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาดำเนินการจัดทำเป็นข้อเสนอแนะไว้เป็น 3 ระดับดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่าสภาพสังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งด้านเทคโนโลยี การศึกษา การคมนาคม ทำให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งมีความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารว่าควรสนับสนุนส่งเสริมสายเลือดใหม่ที่เป็นบุคลากรในชุมชนท้องถิ่นเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นภาคบังคับในสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน เพราะเป็นโอกาสที่จะช่วยอนุรักษ์ความเป็นตัวตนของชุมชนได้มากขึ้น

2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ชุมชนยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การขาดความต่อเนื่องของโครงการที่ทำและงบประมาณจากภาครัฐที่ต้องมีอย่างต่อเนื่องจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติให้ขยายสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นในทุกจังหวัดของประเทศไทย พร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้รับความนิยมนมากยิ่งขึ้น

3) ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบ

การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้งในประเทศไทย

3.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่องแนวทาง

การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในประเทศไทย

บรรณานุกรม

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2539

2. หนังสือทั่วไป

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ทิศทางพัฒนาในอนาคต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546 หน้า 68**

พุทธทาสภิกขุ, **สันติภาพของโลก. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. 2536 หน้า 56**

จรรยา ลีลา, **หลักการพัฒนาชีวิตตามแนวพุทธจริยศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2535 หน้า 45**

3. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

พระเสด็จ ฐิตสาสนโน (กมุภิวโร), **ศึกษาหลักพุทธปรัชญาเรื่องสันโดษเรื่องสันโดษที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของ**

พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยันต์ สีบกระพันธ์), บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2555

จิตกวี กระจ่างเมฆ, **อนุรักษ์และสืบทอดภาษาถิ่น: ภาษาลาวครั้งอำเภอดอนตูมจังหวัดนครปฐม”.วารสารวิชาการและวิจัยมจร.พระนครสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2560**

จตุพร ร่วมใจ, **การศึกษาศาสนภาพและการประยุกต์หลักพุทธธรรมของนักธุรกิจ : ศึกษากรณีนักธุรกิจไทยพุทธใน กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542**

เดโชพล เหมนาโลย, **สัมมาอาชีวะในพระไตรปิฎก. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต.**

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2556

นภชนก พรหมสอน, **อิทธิพลของศีล 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน, ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556**

วิไลวรรณ อาจารย์ยานนท์, **“รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้สูงอายุ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559 (บทคัดย่อ)**

รัตนาพร เศรษฐกุล, **การคงอยู่และการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท กรณีสึกษา**

หมู่บ้านในตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัย, สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2557

สิงหนาท ประศาสน์ศิลป์, การดำเนินชีวิตที่มีความสุขของข้าราชการพลเรือนวัยเกษียณตามแนวทาง
พุทธบูรณาการ, วิทยานิพนธ์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559

